

RECENZIE

NA OKRAJ PUBLIKÁCIE „PROTI PREŽITKOM EUDÁCTVA“

Boj proti prežitkom ľudáctva — proti prežitkom tej ideológie, ktorá viedla k rozbíjaniu ČSR pred druhou svetovou vojnou, k stredovekému temnu, proti sociálnemu pokroku a k fašizmu — je dnes významnou úlohou celého nášho ideologického frontu. Prežitky ľudáckej ideológie brzdia aj dnes náš ľud v napredovaní k socializmu. Do boja proti zvyškom ľudáckej ideológie vyzýva nás naša strana vždy, keď vo svojich dokumentoch zdôrazňuje, že máme pomôcť svojmu ľudu zbaviť sa buržoáznonacionalistických prežitkov, ako aj prežitkov náboženského tmárstva. Veď buržoázny nacionalizmus a klerikalizmus sú dve najvýraznejšie črty ľudáckej ideológie.

Slovenské vydavateľstvo politickej literatúry vychádzalo iste z tejto skutočnosti, keď vydalo knihu statí o ľudáctve.¹

Kniha *Proti prežitkom ľudáctva* je zborníkom vybraných a opravených referátov a diskusných príspevkov z ideologickej konferencie Filozofickej fakulty Komenského univerzity, ktorá bola v dňoch 28. a 29. januára 1954. Obsahuje základné referáty doc. dr. J. Dubnického a univ. prof. M. Gosiorovského o vzniku a vývoji ľudáctva zhruba po likvidáciu legálnych pozícií ľudáctva vo februári 1948, potom niektoré vybrané diskusné príspevky k týmto referátom a záver diskusie na konferencii od Júliusa Šefránka. Úvod k tomuto materiálu napísal akademik I. Hrušovský.

V čom je nepochybný význam tejto publikácie?

Každý čitateľ sa z publikácie dozvie, ako vzniklo ľudáctvo, aké boli tie ekonomicko-sociálne podmienky, ktoré umožnili jeho vznik a určovali jeho vývoj. Okrem základných referátov obširne píše o tejto problematike vo svojom diskusnom príspevku V. Olivová. Kniha *Proti prežitkom ľudáctva* ďalej presvedčivo dokazuje, akú reakčnú úlohu hrá v spoločnosti nevedecká, idealistická ideológia, aké škody napáchala ľudácka ideológia v minulosti slovenskému ľudu. O spolupráci ľudákov s Vatikánom, o zasahovaní Vatikánu do vnútorných záležitostí ČSR a o jeho podpore zradcovského Tisovho režimu presvedčivo hovorí diskusný príspevok V. Klimeša. Ostatné príspevky tiež pekne ukazujú, ako sa ľudácka ideológia prejavovala v oblasti kultúry: vo filozofii (diskusné príspevky A. Siráckeho, B. Gracu, T. Halečku), v psychológii (diskusný príspevok A. Jurovského), v historiografii (diskusné príspevky B. Varsíka a M. Píschu), v literatúre (diskusné príspevky akademika M. Mráza, M. Pišúta, M. Tomčíka), v jazykovede (diskusné príspevky J. Stanislava, V. Blanára a E. Paulínyho).

Materiál, obsiahnutý v knihe, úspešne presvedčuje o tom, že buržoázny nacionalizmus a klerikalizmus sú dvoma hlavnými zložkami ľudáctva, že ľudáctvo bolo ideológiou najreakčnejšej časti slovenskej buržoázie, hovorí o úzkom spojení ľudáckych politikov s uhorskými feudálnymi pomermi a o ich nenávisti voči všetkému, čo bolo pokrokové. Cenné

¹ *Proti prežitkom ľudáctva*, Bratislava 1954, strán 226, cena Kčs 18,90.

zovšeobecnenie pre ďalší boj proti prežitkom ľudáctva urobil vo svojej záverečnej stati Július Šefránek, ktorý okrem iného upozornil na túto významnú skutočnosť: „Ale treba, myslím, jasne povedať, že podstata ľudáctva, najnebezpečnejšie jadro ľudáckej ideológie, ako sa vyvinula za prvej ČSR, tej ľudáckej ideológie, ktorá narobila toľko škôd a vo svojej najreakčnejšej, fašistickej podobe pomohla napokon uvrhnúť národ do jarma hitlerovských okupantov, je v *reakčnej protičeskej nenávisti*. Ona je najnebezpečnejším jadrom aj dnešných zvyškov ľudáckej ideológie.“

Publikácia *Proti prežitkom ľudáctva* môže významne pomôcť v boji proti ľudáckej ideológii. Naši propagandisti budú zaiste povďační vedeckým pracovníkom za to, že im poskytlí bohatý materiál na odhaľovanie koreňov vzniku a reakčnej úlohy ľudáctva v minulosti.

Sborník *Proti prežitkom ľudáctva* má však základný nedostatok v tom, že hovorí iba o prejavoch ľudáckej ideológie v minulosti, o dnešných prežitkoch ľudáctva sa v nej píše málo a len všeobecne. Publikácia tak vyvoláva dojem, že by sa boj proti ľudáctvu, ktorý dnes vedieme, mal chápať ako odhaľovanie spoločenských koreňov a prejavov ľudáckej ideológie, jej falošnosti a škodlivosti v minulosti. Nechceme popierať význam objasňovania a kritiky ľudáctva ako spoločenského javu, no myslíme, že *boj proti prežitkom ľudáctva treba chápať ako odhaľovanie súčasných prejavov ľudáckej ideológie*, najmä buržoáznonacionalistických prežitkov, vyplývajúcich z ľudáckeho separatizmu. I keď sa dnes za zmených spoločenských pomerov aj s ľudáckou ideológiou stretávame v novej podobe a v rôznych formách, podstata tejto ideológie zostáva tá istá.

Vážnym nedostatkom publikácie je aj to, že nepoukazuje dost na všetky tie hrôzy, ktoré musel náš ľud prežiť, ako na zákonite vyplývajúce dôsledky ľudáckej fašistickej ideológie, nepodporuje dost odhaľovanie fikcie tzv. slovenského štátu ako pláštika skutočnej národnej poroby a fašistického otroctva. Veď ilúzie o blahobyte a národnom rozkvetu za tzv. slovenského štátu žijú ešte aj dnes medzi našim ľudom, ba dokonca sú jedným z najčastejších zvyškov ľudáckej ideológie.

Výnimky v tomto smere predstavujú iba príspevky súdruhov B. Graca a T. Halečku, ktorí venovali pozornosť súčasným prejavom prežitkov ľudáctva. B. Graca upozorňuje napr. filozofických pracovníkov na Slovensku, že sa nemajú zaoberať len analýzou teoretických základov ľudáctva, noetických zásad ľudáckej ideológie, ale že je ich úlohou robiť „rozbor živnej pôdy prežitkov, ktoré ožívujú ľudáctvo, keď sa proti nim nebojuje v radoch pracujúcich aj inteligencie“. Tieto prežitky vidí v protičeských štvanicích, v odtrhnutosti slovenskej filozofie od praktických úloh budovania, v určitom pociťovaní nadradenosti slovenskej inteligencie nad pracujúcim človekom, v nedostatočnom rozšírení znalostí z prírodných vied v radoch inteligencie a vo formálnom využívaní sovietskej vedy, nenávisť ku ktorej ľudáci pestovali.

Pracovníci Filozofickej fakulty Univerzity Komenského divajú sa na konferenciu, z ktorej publikácia čerpá, ako na úvod k sústavnému boju proti ľudáctvu a v tomto boji dnes iste pokračujú vo svojej každodennej práci. Preto by sa nemalo zabudnúť v budúcnosti ani na čitateľa, ktorému sa dostáva do rúk publikácia *Proti prežitkom ľudáctva* a pre ktorého môže tiež znamenať v podstate iba úvod k boju proti ľudáctvu. Naším ľudom pomôžeme zbaviť sa prežitkov ľudáctva, keď sa neuspokojíme iba s touto publikáciou, ale vydáme v blízkej budúcnosti ďalšie práce, ktoré odhalia konkrétne *súčasný prejav* ľudáckej ideológie a ich škodlivosť, práce, ktoré budú na svetlých tradíciách našich dejín a udalostiach dnešného života vychovávať našich ľudí v duchu proletárskeho internacionalizmu a československého vlastenectva, v duchu bratstva Čechov a Slovákov, pomáhať im osvojovať si vedecký marxistický svetonáhľad.

Andrej Kopčok